

Effectiviteit van budgetadviesgesprekken

Naam student:	Renate Bolding
Datum van publicatie::	Mei 2008
Naam van de opleiding:	Christelijke Hogeschool Windesheim, opleiding MWD

Effectiviteit van budgetadviesgesprekken

Renate Bolding
Mei 2008

Opdrachtgever: Christelijke Hogeschool Windesheim te Zwolle &
Gemeente Zwolle, afdeling Schuldhulpverlening
Begeleidende docent: Dhr. Veenendaal, W.

Inhoudsopgave

Voorwoord

1	Inleiding	
1.1	Aanleiding	5
1.2	Vraag- en doelstelling	5
1.3	Onderzoeksmethode	6
1.4	Leeswijzer rapport	6
2	Schuldenproblematiek op landelijk niveau	
2.1	Feiten en cijfers	8
2.2	Oorzaken van problematische schulden	8
2.3	Gevolgen voor de maatschappij	8
3	Het project 'Eigen schuld van de baan'	
3.1	Gezamenlijk project 'Eigen schuld van de baan'	10
3.1.1	Schuldenproblematiek en reïntegratie	LQ
3.2	Rol van de gemeente Zwolle in het project	U
4	Budgetadviesgesprek	
4.1	Wat is een budgetadviesgesprek.	12
4.2	Hoe gaat een budgetadviesgesprek in zijn werk	12
4.2.1	De start van een gesprek	II
4.2.2	Verloop van een gesprek	11
4.2.3	Afronding budgetadviesgesprek	11
4.3	Methodiek budgetadviesgesprekken	14
5	Praktijkonderzoek	
5.1.	Het gesprek	11
5.1.1	Verplicht karakter	11
5.1.2	Moment van het gesprek	16
5.2	Inkomen en uitgaven	16
5.2.1	Inzicht in inkomen en uitgaven	12
5.2.2	Het regelen van de financiën	12
5.3	De adviezen	12
5.3.1	Rapportage	12
5.3.2	Belangrijkste adviezen	12
5.3.3	Het gebruik van de adviezen	18
5.4	Beslaglegging en werk	19
5.4.1	Invloed van een beslaglegging op het zoeken naar werk	19
5.4.2	Huidige werksituatie	19
5.5	Aanbevelingen van de ondervraagden	20
5.5.1	Is één budgetadviesgesprek voldoende geweest	20
5.5.2	Wat de ondervraagden anders gewild zouden hebben	20
6	Conclusies	22
7	Aanbevelingen	24

Literatuurlijst _____

Praktijkbronnen _____ --

Bijlagen

- 1 Het recht op een Wwb-uitkering.
- 2 Procedure bij schulden _____
- 3 Grafieken _____

Voorwoord

Het Essay dat voor u ligt, is geschreven tijdens mijn opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening en is gemaakt in opdracht van de gemeente Zwolle en Christelijke Hogeschool Windesheim te Zwolle. Het is een onderzoek naar de effectiviteit van budgetadviesgesprekken die zijn gevoerd met Wwb-cliënten uit Zwolle waarbij een beslaglegging op de uitkering ligt.

Uiteraard was dit rapport nooit tot stand gekomen zonder de hulp van een aantal personen en organisaties. Het gaat te ver om iedereen bij naam te noemen, omdat ik met diverse mensen gesprekken heb gevoerd. Ik wil dan ook iedereen vanuit de afdeling Schuldhelpverlening en Christelijke Hogeschool Windesheim bedanken voor hun inzet en ondersteuning gedurende mijn Essay.

Daarnaast wil ik in een aantal mensen in het bijzonder bedanken. Als eerste wil ik de cliënten bedanken die ik heb mogen interviewen. Zonder hen had ik dit onderzoek niet kunnen doen. Ook mevrouw A. Zuidema wil ik bedanken voor het interview dat ik met haar heb mogen voeren. Tevens wil ik de heer H. Duteweert, leidinggevende van de gemeente Zwolle, afdeling Schuldhelpverlening, bedanken voor de begeleiding vanuit mijn werkveld en het interview dat ik met hem heb mogen houden. Naar aanleiding van dit onderzoek, is het voeren van budgetadviesgesprekken doorgegaan. Ook is door de heer Duteweert dit onderzoek overhandigd aan het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Verder wil ik de heer W. Veenendaal bedanken voor de begeleiding die hij mij heeft gegeven. Dit heeft hij op een professionele en plezierige manier gedaan.

Tot slot wil ik mijn vriend bedanken die regelmatig tijd heeft moeten inleveren, omdat ik bezig moest gaan met mijn Essay.

Kampen, mei 2008

Renate Bolding

Inleiding

Sinds 2005 ben ik werkzaam bij de gemeente Zwolle, afdeling Schuldhulpverlening. Omdat ik een bijdrage aan mijn werkveld wil leveren, heb ik ervoor gekozen om een onderzoek te doen dat aansluit op mijn werk bij de afdeling Schuldhulpverlening.

1.1 Aanleiding

Steeds meer mensen hebben moeite om het hoofd boven water te houden. Schulden ontstaan vaak door een daling van het inkomen, bijvoorbeeld door ontslag, een scheiding of met pensioen gaan. Schuldproblemen gaan vaak samen met problemen op het sociale, relationele en/of psychische vlak. Zo kan een problematische schuldsituatie leiden tot verarming en tot sociale uitsluiting. Schulden kunnen ook leiden tot gezondheidsproblemen, zoals stress, slapeloosheid of depressie. Tot slot kunnen problematische schulden tot uithuiszettingen leiden. Door de toename van het aantal mensen dat financiële problemen heeft, werd in 2004 gestart met een landelijk project, genaamd 'Eigen schuld van de baan'. Het doel van het project was de belemmeringen in de uitstroom van Wwb-cliënten¹ tengevolge van schulden op te sporen, op te heffen en cliënten toe te rusten op de uitstroom. Dit wil zeggen dat ze erachter willen komen waarom Wwb-cliënten met schulden niet uitstromen. Vervolgens willen ze deze belemmeringen weg werken zodat deze cliënten werk vinden en uit de uitkering kunnen. Als doelgroep dacht de gemeente Zwolle aan Wwb-uitkeringsgerechtigden die met beslaglegging te maken hebben of krijgen. De gedachte van de gemeente Zwolle was namelijk dat een beslaglegging een belemmering zou zijn voor de uitstroom van Wwb-cliënten. De afdeling Schuldhulpverlening en Bijstand & Uitstroom van de gemeente Zwolle hebben daarom gekozen voor het voeren van budgetadviesgesprekken met de genoemde doelgroep. Een medewerker van de afdeling Schuldhulpverlening heeft deze budgetadviesgesprekken gevoerd.

Uit ervaring van mevrouw A. Zuidema, medewerkster van de gemeente Zwolle afdeling Schuldhulpverlening die de budgetadviesgesprekken heeft gevoerd, is gebleken dat de doelstelling van het project 'Eigen schuld van de baan' niet is behaald door middel van de budgetadviesgesprekken die zijn gevoerd met Wwb-cliënten waarbij een beslaglegging op de uitkering ligt. Naar aanleiding hiervan kan onderstaande probleemstelling vastgesteld worden:

De budgetadviesgesprekken hebben niet geleid tot de verwachte toename van de uitstroom van Wwb-cliënten waarbij een beslaglegging op de uitkering ligt.

De relevantie voor het maatschappelijk werk hierin is, dat schuldproblemen vaak samen gaan met problemen op het sociale, relationele en/of psychische vlak. De budgetadviesgesprekken hebben niet geleid tot een toename van de uitstroom van de genoemde doelgroep. Echter de budgetadviesgesprekken zouden misschien wel een ander positief effect kunnen hebben waardoor mensen met schulden geholpen kunnen worden. Indirect zou dit vervolgens ook kunnen bijdragen aan het oplossen van de problemen op het sociale, relationele en/of psychische vlak.

1.2 Vraag- en doelstelling

Om te kijken wat dan wel het effect is geweest van de budgetadviesgesprekken die zijn gevoerd met Wwb-cliënten waarbij een beslaglegging op de uitkering ligt, heeft mijn

¹Wwb staat voor Wet Werk en Bijstand. In de bijlage vindt u meer informatie over de Wwb

leidinggevende mij gevraagd om dit te onderzoeken. Naar aanleiding hiervan ben ik tot de volgende vraagstelling gekomen:

Wat is het effect van budgetadviesgesprekken die zijn gevoerd met Wwb-cliënten uit Zwolle waarbij een beslaglegging op de uitkering ligt?

Deelvragen:

1. Wat is de schuldenproblematiek op landelijk niveau en wat zijn de oorzaken en gevolgen?
2. Wat houdt het project 'Eigen schuld van de baan' in?
3. Wat zijn budgetadviesgesprekken?
4. Wanneer heeft iemand recht op een Wwb-uitkering?
5. Wat houdt een beslaglegging in
6. Hoe heeft de doelgroep de budgetadviesgesprekken ervaren?

De vraagstelling en de hieruit vloeiende deelvragen leiden **tot** de volgende doelstelling:

Het geven van aanbevelingen met betrekking tot het voeren van budgetadviesgesprekken, zodat aan de hand hiervan bepaald kan worden of het voeren van budgetadviesgesprekken voortgezet moet worden.

1.3 Onderzoeksmethode

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van verschillende methoden, deze zullen hieronder kort worden toegelicht

Literatuuronderzoek

Om een antwoord te kunnen geven op de vraagstelling heb ik eerst een literatuuronderzoek gedaan. Zo is onder andere onderzocht hoe groot de schuldenproblematiek in Nederland is, wat dit voor gevolgen heeft voor de maatschappij, wat budgetadviesgesprekken zijn, wanneer iemand recht heeft op een uitkering op grond van de Wwb en hoe een beslaglegging in zijn werk gaat.

Praktijkonderzoek

Om meer diepgang in het onderzoek **te** brengen heb ik verschillende mensen geïnterviewd. Ik heb mijn leidinggevende, H. Duteweert, geïnterviewd over het project 'Eigen schuld van de baan'. Daarnaast heb ik een medewerker, mevr. A. Zuidema, van de afdeling Schuldhulpverlening geïnterviewd. Zij heeft de budgetadviesgesprekken gevoerd met Wwb-cliënten waarbij een beslaglegging op de uitkering ligt. Tot slot heb ik interviews gehouden met een aantal Wwb-cliënten waarbij een beslaglegging op de uitkering ligt. Er is sprake van een aselechte steekproef. Dit betekent dat de steekproef volstrekt willekeurig gekozen is uit de totale populatie.

1.4 Leeswijzer rapport

Dit rapport is als volgt ingedeeld. In hoofdstuk 1 is de aanleiding van het onderzoek gegeven, ondersteund door de vraag- en doelstelling. De schuldenproblematiek op landelijk niveau wordt in hoofdstuk 2 beschreven. In hoofdstuk 3 wordt er informatie gegeven over het project 'Eigen schuld van de baan'. Vervolgens geeft hoofdstuk 4 algemene informatie over

budgetadviesgesprekken. Hoofdstuk 5 bevat informatie over het interview dat is gehouden met een aantal Wwb-cliënten waarbij een beslaglegging op de uitkering ligt. In hoofdstuk 6 zijn de conclusies weergegeven. Tot slot staan in hoofdstuk 7 de aanbevelingen vermeld.

2. Schuldenproblematiek op landelijk niveau

In dit hoofdstuk zal ik u een aantal feiten en cijfers geven met betrekking tot het aantal mensen dat te maken heeft met problematische schulden. Vervolgens zal ik ingaan op de oorzaken van problematische schulden en wat voor gevolgen dit heeft voor de maatschappij.

2.1 Feiten en cijfers

In ons land zijn er mensen die te maken hebben met problematische schulden. Volgens de NVVK² is er sprake van een problematische schuld indien van een natuurlijk persoon redelijkerwijs is te voorzien dat hij niet zal kunnen voortgaan met het betalen van zijn schulden of waarin hij heeft opgehouden te betalen (voor meer informatie over de procedure bij schulden, verwijs ik u naar bijlage 2 Procedure bij schulden).

NVVK-voorzitter Ger Jaarsma zei op 8 november 2007 in Den Haag bij het jubileumcongres van de vereniging, die 75 jaar geleden werd opgericht, dat in 2006 46.000 mensen zich met een problematische schuld hebben gemeld bij de NVVK. Een gezin dat aanklopt bij de NVVK heeft gemiddeld een schuld van €22.000, verdeeld over 11 schuldeisers. Ongeveer driekwart van hen heeft een uitkering en een kwart heeft een inkomen uit werk.

2.2 Oorzaken van problematische schulden

Financiële problemen staan veelal niet op zichzelf. Bij een problematische schuldsituatie spelen niet alleen financiële problemen een rol. Vaak hebben deze mensen ook te maken met psychosociale problemen. Deze psychosociale problemen kunnen bijvoorbeeld veroorzaakt worden door een echtscheiding, ziekte, ontslag, arbeidsongeschiktheid of verslaving. Deze problemen leiden vaak tot financiële problemen.

In de literatuur wordt ook wel een onderscheid gemaakt tussen exogene en endogene oorzaken. Exogene oorzaken zijn schuldoorzaken die buiten de persoon zelf liggen. Hierbij kan gedacht worden aan echtscheiding, ontslag en ziekte. Bij endogene oorzaken gaat het om in de persoon gelegen oorzaken, zoals een verslaving of het niet met geld om kunnen gaan. Ook de kredietbehoefte en de beschikbare financiële ruimte spelen een belangrijke rol bij het ontstaan van problematische schulden. In het rapport "Integrale schuldhulpverlening" staat vermeld dat uitkeringsgerechtigden een ander schuldpatroon hebben dan de bovengemiddelde inkomensgroepen. Bij de uitkeringsgerechtigden ligt het accent overwegend op schulden die te maken hebben met de maandelijkse woonlasten (huur- en energieschulden). Bij de bovenminimale inkomensgroepen zijn de problematische schuldsituaties vooral het gevolg van overkreditering en aanpassing van de levensstijl na een inkomensachteruitgang door echtscheiding, ziekte, werkloosheid en dergelijke.

Kortom, een problematische schuldsituatie is niet het gevolg van één oorzaak, maar meestal van meerdere, samenhangende oorzaken.

2.3 Gevolgen voor de maatschappij

Het aantal mensen dat niet op eigen kracht hun financiële problemen kan oplossen, blijft groeien. Schuldproblematiek verschuift hiermee in toenemende mate van een individueel probleem in de richting van een maatschappelijk probleem. Een problematische schuld kan

² NVVK staat voor Nederlandse Vereniging voor VolksKrediet

³ Schut, M. & Turlings, E. (2004). *Integrale Schuldhulpverlening: Handreiking voor gemeenten en uitvoerende instanties*. Utrecht: Landelijk Platform Integrale Schuldhulpverlening & Stimulansz

een belemmering zijn om te participeren in de zin van een volwaardig deelnemen aan de samenleving. Schulden kunnen ervoor zorgen dat het niet mogelijk is om inkomen te genereren, kinderen een stabiele opvoeding te geven en maatschappelijk actief te zijn. Voor gemeenten kunnen problematische schuldsituaties van burgers daarom tot hoge kosten leiden. Er moet vaak hulpverlening ingeschakeld worden en mensen kunnen door psychosociale gevolgen van de financiële problemen vaak niet meer werken. Hierdoor moeten zij aanspraak maken op een uitkering wat de gemeente dus veel geld kost. Ook uithuiszettingen kosten de gemeenten veel geld, omdat er vaak bijzondere bijstand wordt verleend om te voorkomen dat de uithuiszettingen echt plaatsvinden. Het hele gezin heeft vaak last van de financiële problemen waardoor er binnen het gezin nog meer problemen ontstaan. Hier moet vervolgens ook weer hulpverlening voor ingeschakeld worden. Mensen met financiële problemen hebben daarom ook vaak te maken met bijvoorbeeld het maatschappelijk werk.

Consumenten merken de gevolgen van problematische schulden in het algemeen meer in hun portemonnee. Aanbieders van producten en diensten houden immers bij het vaststellen van hun prijzen vaak al rekening met de kosten van wanbetalers.

Voor de individu zelf, maar ook voor de maatschappij is het daarom van belang dat er zoveel mogelijk gedaan wordt om problematische schuldsituaties te voorkomen.

3. Het project 'Eigen schuld van de baan'

In dit hoofdstuk zal ik een uitleg geven van het project 'Eigen schuld van de baan' en de rol van de gemeente Zwolle hierin.

3.1 Gezamenlijk project 'Eigen schuld van de baan'

Zoals ik in hoofdstuk 1 heb aangegeven, heeft een kwart van de mensen die zich in 2006 bij de NVVK hebben aangemeld, met een problematische schuld, een uitkering. Dit is dus een hele grote groep. Om er voor te zorgen dat mensen uit de bijstand komen en hierdoor een minder risico lopen om schulden te maken, is het ministerie gestart met het project 'Eigen schuld van de baan'. Het project 'Eigen schuld van de baan' is een gezamenlijk project van zeventien gemeenten. Het project maakt deel uit van 'De agenda van de toekomst'. Dit is een programma van het ministerie van **SWZ**⁴ om de uitstroom uit de bijstand structureel te verbeteren. Het project had een looptijd van twee jaar (2005-2006) en bestond uit 17 aparte experimenten, waarin wordt geprobeerd om schuldhulpverlening en reïntegratie aan elkaar te verbinden.

Met het project wilde het ministerie van SWZ bereiken dat er methodes werden ontwikkeld om gemeenten beter in staat te stellen om mensen te helpen om structureel van hun schulden af te komen. De accenten van het project lagen bij preventie, de methodiek van werken, maar vooral het integreren van schuldhulpverlening en reïntegratie. Zo werd (en wordt) er bijvoorbeeld geëxperimenteerd met verschillende vormen van intake bij schuldhulpverlening en psychosociale begeleiding. Ook werden (en worden nog steeds) in samenwerking met reïntegratiebedrijven en kredietbanken duale trajecten ontwikkeld.

De belangrijkste doelstelling van het project is: De duurzame uitstroom van bijstandsgerechtigden te bevorderen door een vroegtijdige onderkenning, structurele begeleiding en de inzet van preventieve maatregelen bij de start, tijdens en na de reïntegratie. Inzet voor de experimentregeling is het verbinden van schuldhulpverlening en reïntegratie. Een gecombineerd traject levert daarbij meer resultaat op.

3.1.1 Schuldenproblematiek en reïntegratie⁵

Bij reïntegratie moet in een zo vroeg mogelijk stadium aan de schuldenproblematiek worden gewerkt. Als dat niet gebeurt, is de kans groot dat de reïntegratie niet slaagt. De schuldenproblematiek kan het leven van de schuldenaar zo beheersen dat hij zich onvoldoende kan concentreren op werk of het zoeken naar werk. Veel werkgevers zitten bovendien niet te wachten op werknemers met schulden. Door middel van schuldhulpverlening wordt de situatie van de schuldenaar gestabiliseerd en krijgt hij rust om zich op een betaalde baan en andere zaken te kunnen richten.

Voor de schuldenaar is werk op korte termijn vaak financieel niet aantrekkelijk. Het extra inkomen en een eventuele uitstroomprijs moeten worden gebruikt om de schulden af te lossen. Meestal geldt dat ook het recht op inkomensafhankelijke bijdragen geheel of gedeeltelijk vervalt. Op langere termijn, na aflossing van de schulden, heeft betaald werk echter wel een positief effect op het inkomen. Bovendien heeft werk ook andere voordelen, zoals sociale contacten met collega's, dagritme en het gevoel dat aan een stabiele inkomenssituatie wordt gewerkt. Schuldeisers zullen tenslotte eerder geneigd zijn akkoord te

⁴ SZW staat voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid

⁵ Citaat uit: Handreiking integrale Schuldhulpverlening: Stimulansz en Landelijk Platform Integrale Schuldhulpverlening

gaan met een schuldregeling als zij zien dat de schuldenaar zich inspant om zijn inkomen te vergroten.

3.2 De rol van de gemeente Zwolle in het project

Zoals ik in de vorige paragraaf heb aangegeven, zijn er verschillende experimenten gedaan door verschillende gemeenten. De gemeente Zwolle heeft in 2005 gekozen voor het voeren van budgetadviesgesprekken in een thuissituatie. Op deze manier wilde de gemeente Zwolle belemmeringen in de uitstroom van Wwb-cliënten tengevolge van schulden opsporen, opheffen en cliënten toe te rusten op de uitstroom. De gedachte was dat vooral cliënten met een Wwb-uitkering waarbij een beslaglegging op de uitkering ligt, niet wilden uitstromen. Om deze reden is er dan ook alleen met deze doelgroep budgetadviesgesprekken gevoerd. Deze gesprekken zijn gevoerd door mevrouw A. Zuidema, medewerker van de gemeente Zwolle, afdeling Schuldhulpverlening. Uit haar ervaring is echter gebleken dat een beslaglegging helemaal geen reden was voor Wwb-cliënten om niet uit te stromen.

4. Budgetadviesgesprek

In het hoofdstuk hiervoor heb ik aangegeven dat uit eivaring van mevrouw A. Zuidema is gebleken dat een beslaglegging geen reden is voor een Wwb-cliënt om niet uit te stromen. Om deze reden heeft mijn leidinggevende mij gevraagd om te onderzoeken of dit daadwerkelijk zo is en als dit zo is, wat dan wel het effect is van de budgetadviesgesprekken die zijn gevoerd. Voordat ik u hier een jantwoord op geef, zal ik u eerst informeren over wat een budgetadviesgesprek precies is en hoe dit in zijn werk gaat.

4.1 Wat is een budgetadviesgesprek

In 2004 is de gemeente Zwolle, afdeling Schuldhulpverlening gestart met het voeren van budgetadviesgesprekken. De budgetadviesgesprekken hebben plaatsgevonden met Wwb-cliënten waarbij een beslaglegging op de uitkering ligt. Het budgetadviesgesprek heeft tot doel:

- > De cliënt inzicht te laten krijgen in de hoogte van het inkomen. Hoe kan het inkomen worden verhoogd met subsidies en voorzieningen;
- > De cliënt inzicht te laten krijgen in de besteding van het inkomen. Waar kan mogelijkkerwijs op worden bezuinigd;
- > De cliënt inzicht te laten krijgen in de vaardigheden voor zelfstandig beheer. Waar blijft het geld?
- > De cliënt inzicht te geven in de financiële gevolgen van uitstroom. Wat verandert er in zijn of haar situatie?

4.2 Hoe gaat een budgetadviesgesprek in zijn werk

Bij de uitkeringsadministratie van de afdeling Bijstand en Uitstroom van de Gemeente Zwolle komen maandelijks tientallen verzoeken om informatie door deurwaarders die een beslagtitel hebben gehaald bij de rechtbank. Een kopie van deze verzoeken gaat naar de budgetadviseur die vervolgens op basis van onderstaande criteria mensen benadert:

- > Er moet een uitstroomverplichting zijn opgelegd.
- > Woonadres: uitkeringsgerechtigden dienen zelfstandig te wonen
- > Er is geen sprake van een lopend Schuldhulpverlenings- of Wettelijk schuldsaneringstraject
- > Er is geen sprake van een lopend fraudeonderzoek

De gemeente Zwolle, afdeling Schuldhulpverlening, heeft gekozen voor een budgetadviesgesprek in de thuissituatie van de cliënt. Gedurende de twee jaar dat het experiment heeft gelopen heeft slechts één cliënt hier bezwaar tegen gemaakt. Dat gesprek heeft op verzoek op kantoor plaatsgevonden.

De budgetadviesgesprekken worden 's morgens om 9.30 uur gepland: eventuele schoolgaande kinderen zijn dan altijd afwezig.

Voordelen van een huisbezoek bij een verplicht gesprek:

Clënten hebben meer de regie in hun eigen huis, ook al is het een verplicht bezoek, zij zijn de gastheer/vrouw.

Clënten zijn opener op hun eigen bank dan in een spreekkamer bij Sociale Zaken.

Alle benodigde papieren zijn (voor zover aanwezig) aanwezig

- Als budgetadviseur kun je uit de staat van het huis, met honderd slagen om de arm, afleiden met welk type karakter je te maken hebt. Dit kan zeer bepalend zijn voor de adviezen. Voorbeeld: de budgetadviseur verzoekt een formulier te mogen zien, de lade

wordt open getrokken en deze zit barstens vol ongesorteerde post. Of juist de mappen worden uit de kast getrokken met daarin een keurige administratie.

- De budgetadviseur ziet de inrichting en kan indien nodig adviseren omtrent aanvragen bijzondere bijstand.

Ongeveer twee weken voor het gesprek krijgt de cliënt een brief met daarin de aankondiging van het budgetadviesgesprek.

Naast de brief wordt een bijlage meegestuurd waarin het doel van het budgetadviesgesprek wordt uitgelegd. De cliënt wordt verzocht een aantal bescheiden klaar te leggen en het meegestuurde budgetadviesformulier in te vullen. Er wordt aangegeven dat er rapport wordt uitgebracht aan de consulent Werk en Inkomen. Tenslotte wordt de cliënt verzocht te bellen als de afspraak niet door zou kunnen gaan.

In de tijd voorafgaande aan het budgetadviesgesprek vindt een gedegen voorbereiding op het gesprek plaats. Dit betekent dat het gehele digitale dossier wordt doorgenomen. Er wordt een bevolkingsuitdraai gemaakt. Het voordeel van een dergelijke voorbereiding is dat patronen vaak al zichtbaar worden, waardoor van te voren helder wordt waar knelpunten kunnen liggen.

4.2.1 De start van een gesprek

Start van een gesprek is opnieuw een korte uitleg geven van het waarom van het budgetadviesgesprek; een vermelding door de budgetadviseur dat het dossier is gelezen en een bevestiging aan de cliënt dat de budgetadviseur weet dat het niet leuk is om anderen in je administratie te laten kijken. Zonodig wordt het verzoek gedaan het gesprek met enige bereidwilligheid in te gaan omdat er vrijwel altijd wel één of meerdere adviezen uitkomen waar de cliënt voordeel bij kan hebben.

Verder wordt er met nadruk op gewezen dat de financiële adviezen gegeven worden met een financieel technische bril op wat wijs en verstandig zou zijn, maar dat de budgetadviseur goed begrijpt dat keuzes niet altijd vanuit dit perspectief gemaakt worden. Overigens is het opmerkelijk hoe open mensen vervolgens zijn.

4.2.2 Verloop van een gesprek

Aan de hand van het vragenformulier worden vervolgens de inkomsten en uitgaven in kaart gebracht. Bij elk onderdeel wordt direct gekeken of de cliënt maximaal voordeel haalt maar ook of bepaalde uitgaven in vergelijking met anderen hoog zijn. Door systematisch het formulier te doorlopen, komt vanzelf naar voren of de cliënt gebruik maakt van de voor hem geldende regelingen. Is dit niet het geval, dan wordt dit genoteerd en wordt eventueel uitleg gegeven hoe een en ander aangevraagd kan worden. Vaak worden ter plekke aanvraagformulieren aangevraagd, bijvoorbeeld voor de kwijschelding Gemeentelijke Jaarheffingen.

Als uit het vooronderzoek is gebleken dat cliënt geen of onvoldoende gebruikt maakt van zijn recht, worden naar het huisbezoek de aanvraagformulieren meegenomen en zo mogelijk ingevuld.

4.2.3 Afronding budgetadviesgesprek

Als de gegevens zijn verzameld en de adviezen zijn gegeven wordt het budgetadviesgesprek afgerond. De cliënt krijgt te horen dat hij/zij binnen een aantal dagen een verslag kan verwachten met daarin een weergave van het besprokene. Ook wordt aangegeven dat er een verzameling nuttige tips en wenken zal worden meegestuurd. De cliënt wordt uitgenodigd hier zijn/haar voordeel mee te doen ook al volgt hij/zij het merendeel van deze adviezen nu al op.

Verder wordt de cliënt gevraagd hoe het gesprek is ervaren en vooral dan of het een beetje is meegevallen.

Het gesprek wordt weergegeven in een uitvoerig verslag, waarin op alle gesprekspunten wordt ingegaan. Eerste insteek bij het schrijven van het verslag is te rapporteren op het taalniveau van de cliënt. Dit lukt niet altijd, immers niet iedere cliënt beheerst de Nederlandse taal. Ook de uitvoerigheid van het verslag kan een belemmering vormen voor de cliënt. Iemand die zelden leest of zelden Nederlands leest zal niet makkelijk een rapport van 3 a 4 kantjes lezen. De opzet van het verslag is daarom in de loop van het experiment gewijzigd. Eerst stonden de uitgebrachte adviezen her en der verspreid door het verslag; na ieder onderwerp het uitgebrachte advies. Later werd de opzet iets anders door alle uitgebrachte adviezen aan het einde van het verslag nog eens vet gedrukt te herhalen. In de uiteindelijke vorm van het verslag staan de adviezen direct aan het begin van het rapport vet gedrukt op rij. In het verslag staat (indien mogelijk) een uitgebreid overzicht van de inkomsten en uitgaven van de cliënt in de huidige situatie met daarnaast de geadviseerde situatie. Het verslag wordt eventueel (maar slechts met nadrukkelijke toestemming van de cliënt en dan ook vermeld in het rapport) verstuurd naar de hulpverlener van de cliënt.

4.3 Methodiek budgetadviesgesprekken

Zoals ik paragraaf 4.1 heb beschreven, heeft een budgetadviesgesprek concrete en welomschreven doelstellingen. Dit is een kenmerk van een directieve benadering. Ook is het afleggen van huisbezoeken een kenmerk van een directieve benadering. De werker stapt op de cliënt af in plaats van andersom. Bij een directieve benadering is de werker actief sturend. De werker stuurt aan op verbetering van de situatie zoals zij denkt dat het goed is en zet hierbij haar deskundigheid in. Bij de budgetadviesgesprekken is het de bedoeling dat cliënten een beslaglegging niet meer zien als een belemmering om weer aan het werk te gaan. Verder is onder andere de bedoeling dat cliënten een beter inzicht in hun inkomsten en uitgaven krijgen. Volgens de afdeling Schuldhulpverlening en Bijstand & Uitstroom van de gemeente Zwolle hebben cliënten dit niet, omdat zij een beslaglegging op de uitkering hebben. Er wordt dus gewerkt met vooropgestelde doelen en er wordt niet gekeken naar de behoefte van de cliënt zelf. Naast de directieve methode die gehanteerd wordt bij het voeren van budgetadviesgesprekken, is er ook sprake van een praktisch-materiële methode. De praktisch-materiële methode richt zich namelijk op het verminderen van spanningen door de praktische zaken waarmee de cliënt zit, te regelen. Deze praktische zaken zie je weer terug in de doelstellingen die gelden voor een budgetadviesgesprek. Zo wordt er onder andere gekeken naar de mogelijkheden om het inkomen te verhogen en de mogelijkheden om te kunnen bezuinigen op bepaalde uitgaven.

5. Praktijkonderzoek

In dit hoofdstuk staat het onderzoek over de effectiviteit van budgetadviesgesprekken centraal. Er zijn voor dit onderzoek 25 Wwb-cliënten uit Zwolle, waarbij een beslaglegging op de uitkering ligt, telefonisch geïnterviewd. Onderstaande vragen zijn aan hen gesteld.

1. Hoe vindt u het dat er verplicht een budgetadviesgesprek heeft plaatsgevonden met u?
2. Had u dit gesprek graag eerder/later gewild, of was dit het juiste moment voor u?
3. Heeft u door het budgetadviesgesprek meer inzicht gekregen in uw inkomsten en uitgaven?
4. Bent u uw financiën beter gaan regelen door het budgetadviesgesprek?
5. Van het budgetadviesgesprek dat met u is geweest, heeft u een rapportage gekregen. Heeft u dit als positief ervaren?
6. Wat is het belangrijkste advies dat u heeft gekregen?
7. Wat heeft u gedaan met de adviezen die u heeft gekregen?
8. Mogelijk wordt beslaglegging gezien als een belemmering om weer aan het werk te gaan. Ziet u dit ook zo? (zo ja, naar vmag 9 en zo nee, naar vraag 10)
9. U heeft aangegeven een beslaglegging te zien als een belemmering om weer aan het werk te gaan, is dit ook veranderd na het budgetadviesgesprek?
10. Bent u inmiddels (weer) aan het werk? (zo nee, naar vraag 11 en zo ja, naar vraag 13)
11. U hebt aangegeven nog niet weer aan het werk te zijn. Verwacht u binnen een halfjaar weer aan het werk te zijn? (zo nee, naar vraag 12 en zo ja, naar vraag 13)
12. Wat is de reden waarom u vernacht binnen een halfjaar niet aan het werk te zijn?
13. Is één budgetadviesgesprek voor u voldoende geweest?
14. Wat had u graag anders gewild met betrekking tot het budgetadviesgesprek?

De resultaten van bovenstaande interviewvragen zijn in dit hoofdstuk verwerkt.

5.1 Het gesprek

In deze paragraaf zal ik mijn bevindingen weergeven ten aanzien van het verplichte karakter van het budgetadviesgesprek. Ook zal ik ingaan op hoe de cliënt het moment van het budgetadviesgesprek heeft ervaren. Hiermee wordt bedoeld, of het gesprek voor de cliënt op het juiste moment heeft plaatsgevonden. De gesprekken hebben plaatsgevonden met cliënten uit Zwolle, die een uitkering hebben op grond van de 'Wet Werk en Bijstand' (Wwb-cliënten) en een beslaglegging hebben op de uitkering. De gemeente Zwolle probeert door middel van budgetadviesgesprekken te voorkomen dat een beslaglegging op de uitkering een belemmering vormt voor uitstroom. Daarom heeft de gemeente Zwolle een verplicht karakter aan het budgetadviesgesprek gegeven.

5.1.1 Verplicht karakter

Zoals weergegeven in grafiek 1⁶, vond het merendeel van de ondervraagden het goed dat het budgetadviesgesprek een verplicht karakter heeft. Zij geven aan dat ze het fijn vinden, dat er mensen zijn die zich om hun bekommeren en helpen hun situatie te stabiliseren. Vaak zijn de situaties van deze cliënten dermate ingewikkeld voor hen, dat zij geen uitweg meer zien. Het budgetadviesgesprek heeft daarom, voornamelijk op financieel gebied, een goede uitkomst geboden.

⁶ In dit hoofdstuk zal meerdere keren verwezen worden naar een grafiek. Deze grafieken zijn in bijlage 3 weergegeven.

Tevens zijn er een aantal ondervraagden geweest, die aangaven het verplichte karakter erg vervelend te vinden. Dit in verband met de vele verplichtingen die al worden opgelegd als je een uitkering hebt. Ook werd aangegeven door de cliënten, als men niet zou meewerken, er een sanctie opgelegd zou kunnen worden. Dit werd bij deze cliënten ervaren als een dreiging, waardoor zij direct al een negatief beeld hadden van het budgetadviesgesprek.

Ook gaf een deel van de ondervraagden aan, dat zij gewend zijn aan de verplichting die de gemeente oplegt. Hierdoor werd het verplichte karakter als 'normaal' ervaren.

5.1.2 Het moment van het budgetadviesgesprek

Hier valt op dat er weinig verschil zit in de waarden van de ondervraagden, die aangeven het gesprek eerder gehad te willen hebben en de ondervraagden die aangeven het gesprek op het juiste moment gehad te hebben. Een klein percentage geeft aan dat ze wilden dat het gesprek nooit plaats had gevonden (zie grafiek 2).

Van de cliënten die aangaven het budgetadviesgesprek op een juist moment te hebben gehad, geven veel personen aan dat ze echt hulp nodig hadden. De situaties, waarin deze cliënten zich ten tijde van het budgetadviesgesprek bevonden, waren voor hen dermate complex dat ze geen uitweg meer zagen. Gelet hierop werd het door de cliënten als erg positief ervaren, dat er hulp werd aangeboden vanuit de gemeente Zwolle zonder dat ze daar zelf om hadden gevraagd. De meeste cliënten gaven aan hun situatie weer te kunnen overzien, nadat het budgetadviesgesprek had plaatsgevonden en zij de adviezen hadden opgevolgd.

Ook gaf 50% van de ondervraagden aan het gesprek eerder gehad te willen hebben. Dit voornamelijk vanwege de schulden die zij hadden. De cliënten zijn van mening, dat als het gesprek eerder had plaatsgevonden, hun situatie niet zo uit de hand zou zijn gelopen, dan dat het nu gedaan heeft. Door het budgetadviesgesprek hebben de cliënten weer inzicht gekregen in de aanwezige schulden en in hun inkomen en uitgaven. Dit hadden ze voorheen niet, waardoor de schulden zich alleen maar opstapelden. Ook gaf een groot deel van de ondervraagden aan het budgetadviesgesprek gehad te willen hebben op het moment dat zij een uitkering aanvroegen. Dit in verband met het lage inkomen waar ze rond van moeten komen. Vaak vindt er namelijk een (behoorlijke) inkomensdaling plaats.

Van de ondervraagden zei 5% het gesprek nooit gehad te willen hebben. Zij gaven aan het nut niet te zien van het budgetadviesgesprek, omdat zij de uitgebrachte adviezen niet belangrijk vonden. Dit vanwege het idee dat de ondervraagden van mening zijn zelf voldoende inzicht te hebben in de financiën en de daarbij behorende zaken. Om deze reden hebben zij ook geen gebruik gemaakt van de adviezen.

5.2 Inkomen en uitgaven

In elk budgetadviesgesprek dat met de cliënt heeft plaatsgevonden, is aandacht besteed aan de inkomsten en uitgaven van de cliënt. Ook is er aandacht besteed aan hoe de cliënt zijn financiën regelt. Doormiddel van het budgetadviesgesprek zouden cliënten een beter inzicht kunnen krijgen in hun inkomen en uitgaven en zouden zij hun financiën beter kunnen gaan regelen. In deze paragraaf wordt een antwoord gegeven op de vraag of de ondervraagden ook daadwerkelijk een beter inzicht hebben gekregen in hun inkomen en uitgaven en of zij hun financiën beter zijn gaan regelen door het budgetadviesgesprek.

5.2.1 Inzicht in inkomen en uitgaven

Uit grafiek 3 kan geconcludeerd worden dat zowel 50% van de ondervraagden meer inzicht heeft gekregen in hun inkomen en dat 50% aangeeft dit niet zo te hebben ervaren. Deze laatste groep zegt zelf al voldoende inzicht te hebben in hun financiën. Dit komt doordat zij rond moeten komen van een bijstandsuitkering waar een beslaglegging op ligt. Hierdoor hebben zij weinig tot geen ruimte voor uitgaven naast de kosten die nodig zijn voor het levensonderhoud.

De groep ondervraagden die aangeven meer inzicht te hebben gekregen, besteden meer tijd aan het bestuderen van hun bankafschriften, het openen van de post en het sorteren ervan. Gelet op het inkomen van de ondervraagden is sparen zo goed als uitgesloten.

5.2.2 Het regelen van de financiën

Voor beantwoording van deze vraag refereer ik ook naar de vorige vraag. De ondervraagden die aangeven hun financiën beter te zijn gaan regelen (zie grafiek 4), zeggen dat dit komt doordat zij nu direct hun vaste lasten betalen zodra het inkomen binnen is. Zo weten zij exact wat zij per maand vrij kunnen besteden. Ook wordt er veel gelet op waar ze hun geld aan uitgeven. Over het algemeen wordt er alleen geld uitgegeven aan de meest noodzakelijke middelen. Een deel van de ondervraagden gaf ook aan een vast bedrag per week te pinnen. Hierdoor hebben zij een goede controle over waar het geld aan wordt uitgegeven.

5.3 De adviezen

Alle cliënten met wie een budgetadviesgesprek heeft plaatsgevonden, hebben adviezen gehad waardoor zij hun financiën beter zouden kunnen regelen en een beter inzicht zouden kunnen krijgen in hun inkomen en uitgaven. Deze adviezen zijn opgenomen in een rapportage die van het gesprek is gemaakt. Deze rapportage is binnen een week, nadat het gesprek heeft plaatsgevonden, toegezonden aan de cliënt. In deze paragraaf zal aandacht besteedt worden aan de adviezen die de ondervraagden hebben gekregen en of zij uiteindelijk gebruik hebben gemaakt van de adviezen.

5.3.1 Rapportage

Van de ondervraagden gaf 95% aan het prettig te hebben ervaren dat ze van het budgetadviesgesprek een verslag hebben ontvangen (zie grafiek 5). In dit verslag werden de adviezen nogmaals vermeld. De meeste ondervraagden vonden dit erg overzichtelijk en duidelijk. Door de vele adviezen, die sommige ondervraagden kregen, konden ze door middel van het verslag alles nog eens goed doornemen. Tevens werd het verslag door cliënten ook gebruikt om hun situatie te verduidelijken aan derden. Vaak is het zo dat uitkeringsgerechtigden, bij de vele instanties waar ze mee te maken hebben, hun situatie iedere keer opnieuw moeten uitleggen. Om deze reden gebruiken de cliënten de rapportage ook om dit te overhandigen aan de instanties waar ze op dat moment mee te maken hebben.

5.3.2 Belangrijkste adviezen

Er zijn duidelijk twee pieken in grafiek 6 zichtbaar. 18% van de ondervraagden geeft aan *alle* adviezen belangrijk te vinden en de andere 18% gaf aan dit helemaal *niet* zo te hebben ervaren. Zij vonden dus dat er geen enkel advies het belangrijkste was.

Naast de 2 pieken die uit grafiek naar voren gekomen zijn, zijn er nog een aantal andere bevindingen. Van de ondervraagden die aangaven wel een belangrijk advies te hebben gehad gaf 5% aan als belangrijkste advies te hebben gehad dat schuldeisers niet meer dan 10% onder

bijstandsniveau beslag mogen leggen. Mochten er meerdere schuldeisers zijn, dan moeten deze achteraan in de rij aansluiten. Er kunnen dan dus niet meerdere schuldeisers tegelijkertijd beslag leggen.

Een groot deel van de ondervraagden (14%) zei dat zij het advies hebben gehad om iedere dag even tijd vrij te maken om de post door te nemen. Als ze dit iedere dag doen, dan zullen de financiën overzichtelijker blijven en zullen ze niet voor verrassingen komen te staan.

Van de ondervraagden heeft 10% het advies gekregen om meer geld op zijn rekening te laten staan, zodat de vaste lasten betaald kunnen worden. Wat hierbij erg verstandig is, is zodra het inkomen binnen komt direct de vaste lasten te betalen. Op die manier is er een goed overzicht over wat ze per maand vrij te besteden hebben. Al eerder in het verslag gaf ik aan dat er momenteel al een grote groep is die dit advies heeft opgevolgd. Wat hier goed op aansluit is dat cliënten er verstandig aan doen om een vast bedrag per week te pinnen. Zo blijven de financiële uitgaven overzichtelijk. Van de ondervraagden zei 9% dit als meest belangrijke advies te hebben gehad.

Verder gaf 5% van de ondervraagden aan als belangrijkste advies te hebben gehad dat ze zich aan kunnen melden voor de schuldhulpverlening. Bij deze groep is dan ook sprake van een problematische schuldensituatie. Dit is een vereiste voor mensen die in aanmerking willen komen voor de schuldregeling. Tevens gaf 5% van de ondervraagden aan dat zij het advies hebben gehad om geen nieuwe boetes te maken of zo spoedig mogelijk weer aan het werk te gaan.

Als laatst geeft 9% van de ondervraagden aan als belangrijkste advies te hebben gehad bijzondere bijstand aan te kunnen vragen voor bepaalde zaken. Veel mensen zijn hier niet van op de hoogte, waardoor ze een financieel steunpunt mislopen.

5.3.3 Het gebruik van de adviezen

Zoals in grafiek 7 is te zien, heeft het merendeel van de ondervraagden gebruik gemaakt van de adviezen die zij hebben gekregen. Van de ondervraagden gaf 27% aan gebruik te hebben gemaakt van alle adviezen die zij hebben gekregen, omdat de adviezen in hun ogen belangrijk waren. Met een aantal adviezen zijn zij ook nog bezig. Hier kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het bijhouden van het ordenen van de post.

Ook is te zien in de grafiek dat 27% van de ondervraagden aangeeft gedeeltelijk gebruik te hebben gemaakt van de adviezen. Ditzelfde percentage geeft aan helemaal geen gebruik te hebben gemaakt van de adviezen. De ondervraagden die aan hebben gegeven gedeeltelijk gebruik te hebben gemaakt van de adviezen geven hier als argument dat zij niet alle adviezen belangrijk vonden. Met de adviezen die in hun ogen niet belangrijk waren, hebben zij dan ook niks gedaan. Wel heeft het merendeel aangegeven dat ze de adviezen waar ze niks mee hebben gedaan in hun achterhoofd houden. Op deze manier kunnen zij op de adviezen terugvallen als het mis gaat. Ook hebben een aantal ondervraagden meegedeeld dat zij gedaan hebben wat zij konden.

Het argument dat het meest naar voren kwam bij de ondervraagden, die hebben aangegeven geen gebruik te hebben gemaakt van de adviezen, is dat zij alle adviezen die ze hebben gekregen niet belangrijk vonden. Sommigen vonden de adviezen wel belangrijk, maar wisten niet bij welke instanties zij terecht konden om de adviezen ook daadwerkelijk uit te kunnen voeren. Verder hebben een aantal het gevoel dat het hun toch niet lukt om de adviezen uit te

voeren en zij het daarom ook niet proberen. Tot slot geeft een aantal van de ondervraagden aan dat zij geen tijd hebben om de adviezen uit te voeren en daarom niks met de adviezen hebben gedaan.

5.4 Beslaglegging en werk

Een beslaglegging is een belangrijk signaal voor het ontstaan of aanwezig zijn van een problematische schuld. Om deze reden zijn er dan ook budgetadviesgesprekken gevoerd met Wwb-cliënten waarbij beslag op de uitkering ligt/lag. De gedachte was dat een beslaglegging invloed zou hebben op de uitstroom van Wwb-cliënten naar werk, maar is dit ook werkelijk zo? In deze paragraaf zal ik op deze vraag een antwoord geven.

5.4.1 Invloed van een beslaglegging op het zoeken naar werk

Een beslaglegging op het inkomen wordt gelegd als iemand schulden heeft en deze niet terugbetaald. De schuldeiser wil geld zien en stapt naar de rechter. Zodra de rechter de schuldeiser in het gelijk stelt, wordt er een vonnis opgemaakt. Dit vonnis gaat naar een deurwaarder en met dit vonnis kan de deurwaarder beslag leggen op het inkomen van de schuldenaar. Een deel van het inkomen wordt niet meer aan de cliënt, maar aan de deurwaarder uitbetaald. De deurwaarder betaalt de schuldeiser tot het bedrag van de schulden, dat in het vonnis is opgenomen, is afgelost.

Landelijk is vastgesteld dat er maximaal tot 10% onder bijstandsniveau beslag gelegd mag worden. Het inkomen wat iemand dus boven 90% van de bijstandsnorm heeft, moet afgedragen worden aan de deurwaarder. Hoe hoger het inkomen is, hoe meer er aan de deurwaarder wordt uitbetaald. Om deze reden kan een beslaglegging mogelijk gezien worden als een belemmering om weer aan het werk te gaan.

Uit grafiek 8 is af te lezen dat 91% van de ondervraagden een beslaglegging niet ziet als een belemmering om weer aan het werk te gaan. Het merendeel geeft aan dat zij een beslaglegging juist zien als iets om wel aan het werk te gaan, omdat zij dan eerder van hun schulden af zijn. Daar komt alleen wel bij dat sommigen het werken door de beslaglegging minder leuk vinden. Het geeft veel stress, de werkgever weet dat er beslag gelegd wordt en weet dus dat je financiële problemen hebt. Zij ervaren dat mensen met schulden in een hoekje worden gedrukt. Verder geeft een groot deel van de ondervraagden aan dat zij nog nooit op die manier over een beslaglegging en weer aan het werk gaan, hebben nagedacht.

Verder is uit de grafiek af te lezen dat 9% van de ondervraagden een beslaglegging wel ziet als een belemmering om weer aan het werk te gaan. Zij geven aan dat zij er financieel niet op vooruit gaan als zij weer aan het werk zouden gaan. Om deze reden zijn zij dan ook niet actief op zoek naar werk. De ondervraagden zijn na het budgetadviesgesprek te hebben gehad hier niet anders tegen aan gaan kijken (zie grafiek 9).

5.4.2 Huidige werksituatie

Uit grafiek 10 is af te lezen dat 29% van de ondervraagden inmiddels weer aan het werk is. Allen hebben aangegeven dat het budgetadviesgesprek geen invloed heeft gehad op het feit dat zij nu weer aan het werk zijn.

Verder heeft 71% van de ander ondervraagden aangegeven nog niet weer aan het werk te zijn.

Het merendeel van de ondervraagden die hebben aangegeven nog niet weer aan het werk te zijn, hebben geen idee of zij binnen een halfjaar wel werkzaam zullen zijn. Het minste deel van de ondervraagden geeft aan dat zij wel verwachten binnen een halfjaar weer aan het werk te zijn. Zij zijn op dit moment druk bezig met solliciteren of zijn bijna klaar met hun re-

integratietraject. Ook heeft een deel van de ondervraagden meegedeeld dat hij ook niet verwacht binnen een halfjaar aan het werk te zijn (zie grafiek 11).

Naar mijn mening de belangrijkste, maar ook de meest voorkomende reden die is gegeven op de vraag waarom de ondervraagden verwachten binnen een halfjaar nog niet weer aan het werk te zijn, heeft te maken met hun gezondheid. Zij wachten op een operatie of hebben andere lichamelijke klachten waar niet snel iets aan gedaan kan worden. Daarnaast hebben een aantal van de ondervraagden aangegeven dat zij vanwege hun leeftijd en het niet in het bezit zijn van een diploma niet verwachten binnen een halfjaar aan het werk te zijn. Ook is het vinden van werk voor iemand met een strafblad niet gemakkelijk. Tevens heeft een aantal van de ondervraagden aangegeven dat zij net zijn gestart met een re-integratietraject. Tot slot hebben een aantal ondervraagden geen idee waarom zij verwachten binnen een halfjaar nog niet weer aan het werk te zijn (zie grafiek 12).

5.5 Aanbevelingen van de ondervraagden

In deze paragraaf zal ingegaan worden op de aanbevelingen die ondervraagden met betrekking tot de budgetadviesgesprekken hebben gedaan en wat zij vonden van het feit dat er slechts één budgetadviesgesprek met de ondervraagde heeft plaatsgevonden.

5.5.1 Is één budgetadviesgesprek voldoende geweest?

De meeste ondervraagden hebben aangegeven dat voor hen één budgetadviesgesprek voldoende is geweest (zie grafiek 13). Zij vonden dat het budgetadviesgesprek erg duidelijk was en dat alles besproken is wat zij ook hadden willen bespreken. Echter hebben ook een aantal ondervraagden meegedeeld dat het budgetadviesgesprek voor hen niets heeft toegevoegd. Meerdere gesprekken zouden dan ook zinloos zijn geweest. Anderen hebben laten weten dat zij het budgetadviesgesprek hebben ervaren als een duwtje in de goede richting. Tevens hebben een aantal van de ondervraagden gezegd dat zij resultaat hebben geboekt door het budgetadviesgesprek en dat zij daarom één budgetadviesgesprek als voldoende beschouwen.

Tot slot zijn er een aantal ondervraagden geweest die hebben aangegeven dat één budgetadviesgesprek voor hen niet voldoende is geweest. Zij hadden graag meerdere gesprekken gewild, omdat binnen één gesprek met hun niet alle onderdelen voldoende aan bod zijn gekomen.

5.5.2 Wat de ondervraagden anders gewild zouden hebben

Uit grafiek 14 kan geconcludeerd worden dat 19% van de ondervraagden zou willen dat er meerdere budgetadviesgesprekken met hun hadden plaatsgevonden. Zij geven aan graag intensievere begeleiding gehad te willen hebben. Zij vinden één budgetadviesgesprek onvoldoende om weer een goed inzicht te krijgen in hun financiën en dit weer goed te kunnen regelen.

Verder geeft 14% van de ondervraagden aan dat er meer aandacht besteedt moet worden aan waar de cliënt behoefte heeft. Zo wil niet iedere cliënt het accent op hetzelfde onderdeel van het budgetadviesgesprek leggen.

Ook geeft 9% van de ondervraagden aan dat zij graag nog een nazorg gesprek gehad zouden willen hebben. Zo worden er adviezen gegeven, maar wordt er niet achteraf aan de cliënten gevraagd of het ook is gelukt om de adviezen uit te voeren.

Van de ondervraagden geeft 5% aan dat de brief waarin wordt aangekondigd dat er een budgetadviesgesprek gaat plaatsvinden, vriendelijker moet. Door de brief de ze hebben gehad, zagen zij het budgetadviesgesprek gelijk al niet zitten.

Tot slot geeft 53% van de ondervraagden aan dat zij niets hebben aan te merken op het budgetadviesgesprek wat met hen heeft plaatsgevonden. Zij vonden het budgetadviesgesprek vooral duidelijk en erg zinvol.

6. Conclusies

In dit hoofdstuk zal ik een antwoord geven op de onderzoeksvraag.

Mijn onderzoeksvraag is als volgt geformuleerd:

Wat is het effect van budgetadviesgesprekken met Wwb-cliënten uit Zwolle waarbij een beslaglegging op de uitkering ligt?

Het effect van de budgetadviesgesprekken die hebben plaatsgevonden met de ondervraagden, is dat de helft een beter inzicht heeft gekregen in hun inkomen en uitgaven. Het budgetadviesgesprek heeft hen geholpen om hun inkomen en uitgaven op een rijtje te zetten. De andere helft geeft aan zelf al voldoende inzicht te hebben in hun inkomen en uitgaven. Dit komt doordat zij rond moeten komen van een bijstandsuitkering waar een beslaglegging op ligt. Hierdoor hebben zij weinig tot geen ruimte voor uitgaven naast de kosten die nodig zijn voor het levensonderhoud.

Verder blijkt uit dit onderzoek dat de helft van de ondervraagden zijn of haar financiën beter is gaan regelen door het budgetadviesgesprek dat heeft plaatsgevonden. Zo heeft een aantal van de ondervraagden aangegeven dat zij na het budgetadviesgesprek anders zijn omgegaan met de betaling van de vaste lasten. Verder geeft een aantal van de ondervraagden aan dat zij na het budgetadviesgesprek gebruik zijn gaan maken van een vast bedrag aan weekgeld. Tot slot geeft een deel van de ondervraagden aan dat zij hun post zijn gaan ordenen en dit ook zijn gaan bijhouden.

Van de ondervraagden heeft 91% aangegeven dat zij een beslaglegging niet zagen als een belemmering om weer aan het werk te gaan. Dit is voor hen dan ook geen reden om niet uit te willen stromen. Er zijn bijvoorbeeld mensen met een uitkering die überhaupt geen perspectief op uitstroom hebben vanwege een combinatie van belemmeringen. Bij de meeste ondervraagden is hun gezondheid de grootste belemmering om weer aan het werk te gaan. De meeste ondervraagden zouden juist willen uitstromen om eerder van hun schulden af te zijn. Slechts 9% van de ondervraagden heeft aangegeven dat een beslaglegging voor hen een belemmering is om weer aan het werk te gaan. Dit vanwege hun gedachtegang dat zij er zelf financieel niet beter van worden.

Ook is opvallend dat de meeste ondervraagden geen of weinig problemen hadden met het verplichte karakter van het budgetadviesgesprek.

Voor de meeste ondervraagden (74%) is één budgetadviesgesprek voldoende geweest. Wel geeft 19% van de ondervraagden aan dat zij graag intensievere begeleiding gehad zouden willen hebben. Ondanks dat de adviezen op een rijtje zijn gezet, is er toch behoefte aan meer begeleiding. Zij geven aan graag hulp gehad te willen hebben in de uitvoering van de adviezen die zij hebben gekregen. Ook zou een aantal van de ondervraagden graag gehad willen hebben dat de hulpverlener een aantal weken na het budgetadviesgesprek bij de cliënt informeert of de uitvoering van de adviezen ook is gelukt.

Uit bovenstaande conclusies kan ik opmaken dat de effectiviteit van het voeren van budgetadviesgesprekken bij Wwb-cliënten waarbij een beslaglegging op de uitkering ligt, zou kunnen bijdragen aan het voorkomen van problematische schulden. In hoofdstuk 2 heb ik aangegeven dat het hebben van problematische schulden niet alleen een individueel probleem is, maar ook steeds meer een maatschappelijk probleem. Problematische schulden drukken

namelijk enorm op de begroting van gemeenten en dus ook op de begroting van de overheid. Dit voelt de maatschappij vervolgens weer in zijn portemonnee, omdat er meer aan belasting betaald moet worden. Ook de aanbieders van producten en diensten houden rekening met de kosten die zij moeten maken voor wanbetalers waardoor diensten en producten duurder worden. Als budgetadviesgesprekken dus kunnen bijdragen aan het voorkomen van problematische schulden dan is ook de maatschappij hierbij gebaat. Hier ligt naar mijn inziens een taak voor het maatschappelijk werk. Eén van de kerntaken van het maatschappelijk werk is namelijk signalering, belangenbehartiging en preventie. Door het voeren van budgetadviesgesprekken wordt er gewerkt aan preventie om een problematische schuldsituatie te voorkomen en indirect problemen op psychosociaal vlak te voorkomen of bij te dragen aan het oplossen hiervan. Ik zie het maatschappelijk werk als iets dat opkomt voor de zwakkeren in de samenleving. Met zwakkeren bedoel ik mensen die niet optimaal tot hun recht komen. Mensen met financiële problemen komen vaak niet optimaal tot hun recht wat vervolgens weer gevolgen heeft voor de maatschappij.

7. Aanbevelingen

Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek, zal ik in dit hoofdstuk een aantal aanbevelingen noemen.

1. Direct wanneer een uitkering wordt aangevraagd een budgetadviesgesprek plannen

De helft van de huishoudens met een laag inkomen in 2006 zegt moeilijk rond te komen⁷. Hierbij gaat het om huishoudens die een inkomen hebben op bijstandsniveau. Om te voorkomen dat er beslag gelegd gaat worden op de uitkering van bijstandsgerechtigden en zij daardoor financieel verder in de problemen komen, zou het goed zijn om ten tijde van de aanvraag van de uitkering een budgetadviesgesprek te voeren. Als mensen al eenmaal in de uitkering zitten en er een eerste beslaglegging op de uitkering plaats vindt, dan is dit een signaal om een budgetadviesgesprek te plannen met de betrokkene. Een budgetadviesgesprek zou dus ingezet kunnen worden als preventiemiddel. Dit betekent dat de doelgroep uitgebreid kan worden. Niet alleen met de mensen waarbij een beslaglegging op de uitkering ligt, kan een budgetadviesgesprek gevoerd worden, maar ook met mensen die (nog) geen beslaglegging hebben.

Verder zou de doelgroep ook uitgebreid kunnen worden met mensen die een andere uitkering hebben dan een uitkering op grond van de Wet Werk en Bijstand, maar wel te maken hebben met een inkomensterugval of een inkomen op het sociaal minimum. Hierbij kan gedacht worden aan mensen met een Ziekte Wet uitkering of een uitkering op grond van de Werkloosheidswet.

Tevens zouden ook andere signalen kunnen leiden tot het inzetten van een budgetadviesgesprek. Mensen die te maken krijgen met financiële problemen, hebben vaak achterstanden in de huur. Om te voorkomen dat achterstanden oplopen, zou ook een woningbouwvereniging iemand in kunnen schakelen om een budgetadviesgesprek te voeren met de betrokkene. Hiervoor zou een medewerker van Schuldhulpverlening ingeschakeld kunnen worden, maar ook het Algemeen Maatschappelijk Werk. Omdat financiële problemen vaak samen gaan met psychosociale problemen, ligt ook bij het maatschappelijk werk een signaalfunctie. Het is belangrijk dat er tijdens een intake bij het maatschappelijk werk ook wordt gevraagd naar de financiële situatie van de cliënt. Op deze manier kan er eerder ingegrepen worden zodat een problematische schuldsituatie voorkomen kan worden. Dit sluit direct aan bij een aantal kwalificaties⁸ zoals deze beschreven staan in het Opleidingsprofiel Maatschappelijk Werk en Dienstverlening.

Deze manier van werken draagt bij aan een integrale Schuldhulpverlening zoals de overheid dit wil en bevordert het optimaal tot zijn recht komen van de persoon in wisselwerking met zijn omgeving⁹.

2. Cliënten ervaren de rapportage van het budgetadviesgesprek als zeer positief Om deze reden de rapportage naar de cliënt blijven opsturen

Uit onderzoek is gebleken dat de ondervraagden positief reageren op de rapportage van het budgetadviesgesprek. Hiermee wordt aan de cliënt inzage in het dossier verleend.¹⁰ Zij

⁷ Dit blijkt uit Armoedemonitor 2007

⁸ Voor een overzicht van alle kwalificaties van het maatschappelijk werk, verwijs ik u naar Loo-MWD (april 2000). *Opleidingsprofiel Maatschappelijk Werk en Dienstverlening; herkenbaar en toekomstgericht*. Enschede:Boekhandel Planeta

⁹ Code 1 uit de beroepscode van de maatschappelijk werker. Voor een overzicht van alle codes, verwijs ik u naar Janssen, J.H.G. (2005). *De nieuwe code gedecodeerd; Maatschappelijk werk en Beroepsethiek*. Baarn: HB Uitgevers

gebruiken de rapportage om na te lezen wat er in het budgetgesprek behandeld en afgesproken is. Verder is het opmerkelijk dat deze rapportage ook gebruikt wordt voor het verwoorden/verduidelijken van hun situatie aan derden. Op deze manier hoeven zij hun situatie niet keer op keer uit te leggen.

3. Informeren naar de behoefte van de cliënt.

Naar mijn inziens zou het beter zijn om meer te kijken naar de behoefte van de cliënt. In hoofdstuk 4 heb ik aangegeven dat de er bij het voeren van budgetadviesgesprekken gewerkt wordt via de directieve methode. Mijn advies is om in plaats van te werken via de directieve methode, te gaan werken met de non directieve methode. Bij deze methode kam er meer ingespeeld worden op de behoefte van de cliënt. De cliënt staat hierbij centraal. Er zou bijvoorbeeld intensievere begeleiding aangeboden kunnen worden of de mogelijkheid voor een nazorggesprek. Verder hebben cliënten behoefte aan één duidelijk aanspreekpunt bij wie zij eventueel terecht kunnen voor vragen over de adviezen die zij hebben gekregen. Om cliënten te stimuleren de adviezen uit te voeren zou er eenmalig contact opgenomen kunnen worden met de cliënt. Dit kan als het ware een duwtje in de rug zijn voor de cliënt, om daadwerkelijk iets met de adviezen te doen. Ook hierbij moet weer gekeken worden naar de behoefte van de cliënt.

4. Niet focussen op wat mogelijk één belemmering zou kunnen zijn, maar ook letten op andere belemmeringen die een cliënt heeft.

Uit onderzoek is gebleken dat cliënten een beslaglegging niet zien als een belemmering voor uitstroom. Dit is een opvallende constatering, omdat de gedachte was dat dit juist wel een belemmering voor cliënten zou zijn. Voor de budgetadviesgesprekken betekent dit dat de hulpverlener zal moeten letten op alle belemmeringen die mogelijk bij de cliënt spelen. De hulpverlener zou eventueel kunnen verwijzen naar bijvoorbeeld het maatschappelijk werk. Door niet alleen oog te hebben voor financiële problemen, maar ook te letten op mogelijke problemen op andere gebieden en de cliënt hiervoor naar een passende instantie te verwijzen, vindt er een integrale aanpak plaats. Tevens wordt er voldaan aan kwalificatie 1.1.3 en 1.1.5 zoals deze staan beschreven in het Opleidingsprofiel Maatschappelijk Werk en Dienstverlening.

Literatuurlijst

Boeken

- Mr. F.L. Martens & Mr. H.L.M. Schruer. *Titel Schuld of geen schuld* (vijfde herziene druk). ISBN 10-9059014022
Titel Integrale Schuldhulpverlening. Uitgave: Landelijk platform integrale schuldhulpverlening en Stimulansz.
Titel Budgethulp. Uitgave: Landelijk platform integrale schuldhulpverlening.
Titel Basisboek budgetteren. Uitgave: Nibud.
- Mr. A. Bunthof & Mr. Y.M. Visscher. *Titel Mens en Recht* (Vijfde herziene druk). ISBN 90 01 15677 0
- Baarda, D.B., Goede, M.P.M. de & Teunissen, J. (1997). *Basisboek kwalitatief onderzoek: Praktische handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen: Wolters-Noordhoff
- Steehouder, M., Jansen, C., Maat, K., Staak, J. van der, Vet, D. de, Witteveen, M., et al. (1999). *Leren communiceren: Handboek voor mondelinge en schriftelijke communicatie* (vierde herziene druk). Groningen: Wolters Noordhoff.
- NVMW (2006). *Beroepsprofiel van de maatschappelijk werker*.
- Bootsma, J. (2004). *Maatschappelijk werker in model* Amsterdam: Uitgeverij S WP
- Loo-MWD (april 2000). *Opleidingsprofiel Maatschappelijk Werk en Dienstverlening; herkenbaar en toekomstgericht*. Enschede: Boekhandel Planeta
- Janssen, J.H.G. (2005). *De nieuwe code gedecodeerd; Maatschappelijk werk en Beroepsethiek*. Baarn: HB Uitgevers

Handleidingen

- *Titel Werken aan financiële zelfstandigheid*. Handleiding voor gemeenten en uitvoerende (hulpverlening) instanties. Samenwerkingsproject thuiszorg Noordwest Twente (AMW), gemeenten Helledoom, Rijssen-Holten.
- H.J.F. van Raak. *Titel Budgetteren valt te leren*. Uitgave: Landelijk platform integrale schuldhulpverlening.

Rapporten

- CBS (2007). *Armoedemonitor 2007*
- Schut, M. & Turlings, E. (2004). *Integrale Schuldhulpverlening: Handreiking voor gemeenten en uitvoerende instanties*. Utrecht: Landelijk Platform Integrale Schuldhulpverlening & Stimulansz
- Q-consult Bedrijfskundige adviseurs (2007), *Integrale schuldhulpverlening en participatiebeleid: Basisingrediënten voor afstemming met de Wwb en de WMO*. Arnhem september 2007

Vakbladen

- Jumelet, H. (2006). Hoofdpunten uit de strategienotities: de toekomst van het maatschappelijk werk. *Vangnet 2006*, nr. 1, pp. 4-7.
- Kreij, R. de (2007). Er op af Sprank: *Vakblad voor professionals in werk, inkomen en sociale vraagstukken 2007*, nr. 9, pp. 8-11.
- Jungmarm, N. & Pannekoek, N. (2007). Schuldhulp, WMO en WWB: Integrale ondersteuning. *Sociaalbestek 2007*, nr. 4, pp. 20-23.

Brochures

- Bunthof, A. & Bijlsma, J. (2006) *Brochure WMO*. Interne uitgave afdeling Sociale Studies Hogeschool Windesheim.

Internet

- www.eigenschuldvandebaan.nl
- www.szw.nl
- http://www.roosendaal.nl/docs/webhelpsz/alfabetisch_beslaglegging_03_1.htm#besla
- www.cbs.nl
- www.movisie.nl

Praktijkbronnen

- Dhr. Duteweert, H. Leidinggevende afdeling Schuldhulpverlening van de gemeente Zwolle
- Mevr. Zuidema, A. Schuldhulpverlener afdeling Schuldhulpverlening van de gemeente Zwolle

Bijlagen

Bijlage 1 Het recht op een Wwb-uitkering

Bijlage 2 Procedure bij schulden

Bijlage 3 Grafieken

Bijlage 1 Het recht op een Wwb-uitkering

Sinds 1 januari 2004 geldt de Wet Werk en Bijstand (Wwb) die de tot dat moment geldende Algemene Bijstandswet heeft vervangen en de bijstand op een aantal belangrijke punten heeft gewijzigd. De Wwb is een sociale voorziening en wordt uitgevoerd door de gemeenten. Het CWI behandelt de aanvraag en verzamelt gegevens die nodig zijn voor het vaststellen van het recht op een uitkering. De Wwb geeft de gemeente de opdracht om nadere regels voor de uitvoering te stellen in gemeentelijke verordeningen.

1.1 Doel van de Wet werk en bijstand

Het doel van de Wwb is dat iedereen die in de bijstand zit of er in dreigt terecht te komen zo spoedig mogelijk weer op de arbeidsmarkt terecht komt. Het geldt wat de gemeenten van de overheid ontvangen, zijn voor het grootste gedeelte bestemd voor het activeren, reïntegreren en scholen van betrokkenen die niet op eigen kracht werk kunnen vinden.

1.2 Het recht op een Wwb-uitkering

Iedereen die in Nederland woont, rechtmatig in Nederland verblijft en die niet in de noodzakelijke kosten van bestaan kan voorzien, heeft recht op een uitkering volgens de Wet werk en Bijstand. Verder moet de belanghebbende ouder dan 18 zijn, mag hij niet gedetineerd zijn en voor een langere tijd in het buitenland zijn. Om een beroep te kunnen doen op een Wwb-uitkering, mag er ook geen sprake zijn van een voorliggende voorziening. Met een voorliggende voorziening wordt bedoeld het loon, vermogen of uitkering waarmee iemand zelfstandig in de kosten van bestaan voorziet. Dit betekent dus dat de Wwb een sluitstuk is van het stelsel van sociale zekerheid. De bijstand wordt afgestemd op de omstandigheden, mogelijkheden en middelen van de belanghebbenden

1.3 Hoogte van de Wwb-uitkering

De hoogte van een bijstandsuitkering hangt af van de bijstandsnormen die twee keer per jaar worden vastgesteld (1 januari en 1 juli) en de inkomsten van de belanghebbende. Wanneer de belanghebbende inkomsten heeft, dan zal dit met een bijstandsuitkering worden aangevuld tot het normbedrag dat voor diegene geldt.

De bijstandsnormen zijn verschillend voor verschillende groepen. Deze groepen zijn:

- > Mensen van 21 jaar tot 65 jaar
- > Mensen van 65 jaar en ouder
- > Gehuwden of ongehuwd samenwonenden
- > Alleenstaande ouders
- > Alleenstaanden

Groepen	Hoogte bijstandsuitkering
Gehuwd of samenwonend, tussen 21 en 65 jaar oud	100% van het minimumloon (samen)
Alleenstaande ouder tussen 21 en 65 jaar	70% van het minimumloon
Alleenstaande tussen 21 en 65 jaar	50% van het minimumloon
65 jaar of ouder	Uitkering is gelijk aan de netto AOW ¹¹
18,19 of 20 jaar	Uitkering is afgeleid van de kinderbijslag

¹¹ AOW staat voor Algemene Ouderdomswet

Een alleenstaande op alleenstaande ouder heeft als aanvulling op het bedrag van de basisnorm recht op een toeslag per maand, indien hij aantoont dat hij de kosten voor levensonderhoud met niemand kan delen. De maximale toeslag is 20% van het nettominimumloon.

Bijlage 2 Procedure bij schulden

1.1 Als schulden een probleem worden

Bijna iedereen in Nederland maakt dagelijks schulden. Een schuld ontstaat door het aangaan van een verbintenis zoals een koop- of huurovereenkomst of het aangaan van een lening. Schulden kunnen een probleem worden als de schuldenaar financieel niet meer in staat is om ze te voldoen. Dit kan doordat de schuldenaar te veel verplichtingen is aangegaan of omdat zijn inkomen lager is geworden als gevolg van ziekte, werkloosheid of echtscheiding. Ook door psychische problemen kan een problematische schuldensituatie ontstaan. Bestaande schulden kunnen snel oplopen als deze niet op tijd betaald worden. Een schuldeiser kan namelijk met juridische middelen tot betaling dwingen en de kosten hiervan aan hem doorberekenen.

1.2 Positie van de schuldeiser

De schuldeiser heeft recht op betaling door de schuldenaar. Als de schuldenaar niet betaalt, kan de schuldeiser in drie fasen proberen om het geld alsnog te krijgen. Via de twee fasen van de incassoprocedure en daarna door beslaglegging in de derde fase.

1.2.1 Buitengerechtelijke fase

Als de schuldenaar niet aan zijn betalingsverplichting voldoet, stuurt de schuldeiser hem aanmaningen. Als de schuldenaar naar aanleiding van de aanmaningen nog steeds niet betaald, kan de schuldeiser opdracht geven aan een incassobureau om zijn vordering voor hem te innen. Met het inschakelen van een incassobureau probeert de schuldeiser om de schuldenaar buitengerechtelijk, dus zonder tussenkomst van de rechter, te dwingen om het verschuldigde bedrag te betalen.

1.2.2 Gerechtelijke fase

In de gerechtelijke fase probeert de schuldeiser om zijn vordering door de rechter vast te laten stellen, met als doel het verkrijgen van een executoriale titel. Dit is het vonnis van de rechter dat door de schuldeiser ten uitvoer gelegd kan worden als ook nu de schuldeiser niet betaald. Dit gebeurt in de laatste fase (de executiefase).

1.2.3 Beslaglegging

Als de incassoprocedure geen effect heeft, bestaat de mogelijkheid om beslag te leggen. Dit wordt de executiefase genoemd. De deurwaarder die door het incassobureau in handen is genomen, maakt een proces-verbaal. Dit is een verslag waarin hij alle goederen noteert die vatbaar zijn voor beslag. In art. 447 en 448 WvRv¹² is bepaald dat niet op alle goederen beslag gelegd mag worden. Op eten, bed en beddengoed, kleding die wordt gedragen, noodzakelijke boeken en gereedschap dat nodig is voor de uitoefening van het beroep, mag geen beslag gelegd worden.

In het proces-verbaal stelt de deurwaarder ook een bewaarder aan. Deze moet voorkomen dat de goederen waarop beslag is gelegd door de schuldenaar worden weggevoerd. Vervolgens worden de goederen in het openbaar verkocht. Uit de opbrengst van de openbare verkoop wordt de vordering van de schuldeiser voldaan.

Een schuldeiser kan er ook voor kiezen om de deurwaarder beslag te laten leggen op het loon of de uitkering. Dit wordt beslag onder derden genoemd, want het loon of de uitkering is afkomstig van een derde, namelijk de werkgever of de uitkerende instantie. De deurwaarder geeft de werkgever of de uitkerende instantie het bevel om een deel van het loon of de

¹² WvRv staat voor Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

uitkering niet meer uit te betalen aan de schuldenaar (art. 475 WvRv). Loonbeslag vindt steeds vaker plaats, want dit is gemakkelijker voor de schuldeiser dan beslag leggen op goederen.

Een deurwaarder mag geen beslag leggen op het gehele loon of de uitkering. De schuldenaar zou dan namelijk helemaal geen inkomen meer hebben. In art. 475b WvRv is daarom vastgelegd dat er voor de schuldenaar altijd een bepaald bedrag moet overblijven. Dit wordt de beslagvrije voet genoemd. Art. 475d WvRv bepaalt de hoogte van de beslagvrije voet. Deze is tenminste 90% van de bijstandsnorm in art. 20 t/m 24 Wwb die geldt voor de schuldenaar.

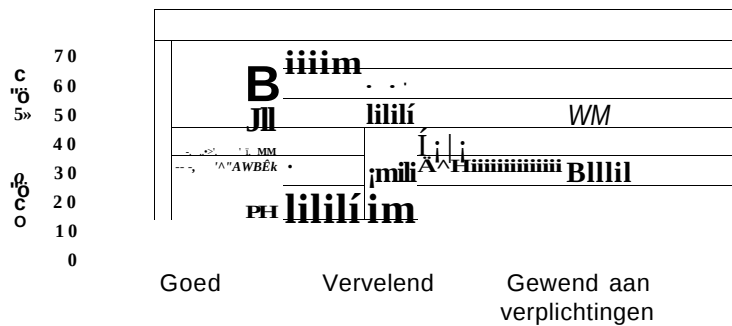
1.3 Schuldhulpverlening

Bijzondere omstandigheden kunnen met zich meebrengen dat een iemand niet langer aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen. Er kan dan een verzoek om schuldhulpverlening worden gedaan. Een verzoek om schuldhulpverlening kan bij verschillende instellingen worden ingediend. Dit kan bij de gemeente, de sociale dienst, het maatschappelijk werk, de sociaal raadslieden, een particuliere organisatie of een advocaat. De hulpverlener zal bij een verzoek om schuldhulpverlening direct moeten benadrukken, dat van de schuldenaar een actieve houding bij de oplossing van de problematische schuldensituatie wordt gevraagd. De schuldenaar moet duidelijk gemaakt worden dat de verantwoordelijkheid niet bij de hulpverlener wordt gelegd, maar bij betrokkene zelf. Hij blijft dus zelf verantwoordelijk voor de nakoming van zijn (financiële) verplichtingen. Tijdens een eerste gesprek moet niet alleen aandacht besteed worden aan de financiële problematiek, maar ook aan de psychosociale problematiek. Alleen de financiële handreiking is geen duurzame oplossing voor de problematiek. Ook kan er gekozen worden voor budgetbeheer, om betrokkene (voor een bepaalde periode) te ontlasten van zijn geldzorgen. Op deze manier kan betrokkene zich volledig richten op de bron van de problematiek en hoeft hij zich geen zorgen te maken over zijn financiën. Ook kan budgetbeheer een voorwaarde zijn, om de schuldregeling te starten.

Bijlage 3 Grafieken

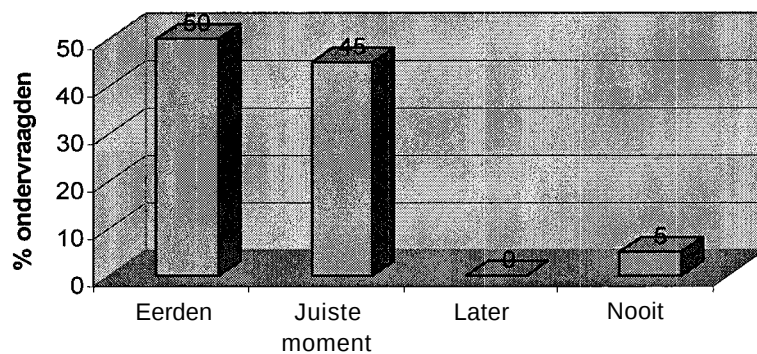
Grafiek 1

Hoe vindt u het dat er verplicht een budgetadviesgesprek heeft plaatsgevonden met u?

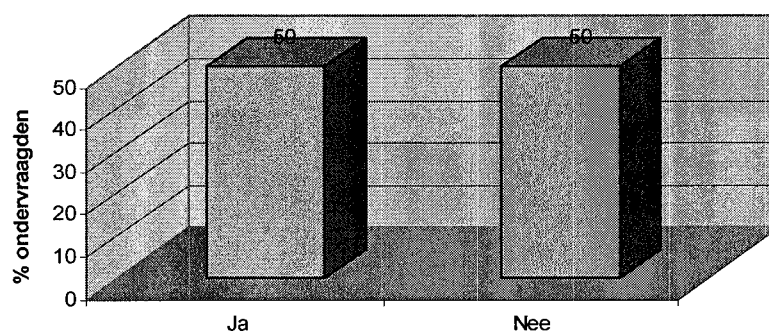
Grafiek 2

Had u dit gesprek graag eerder/later gewild, of was dit het juiste moment voor u?

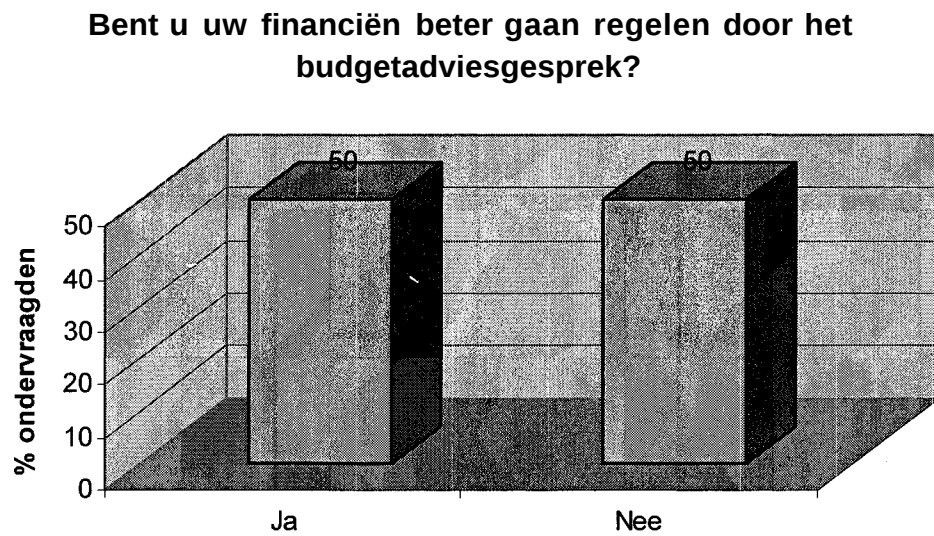

Grafiek 3

Heeft u door het budgetadviesgesprek meer inzicht gekregen in uw inkomen en uitgaven?

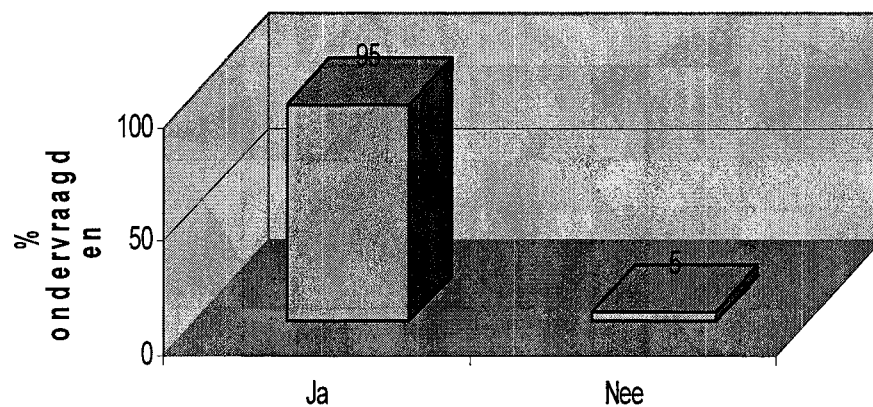

Grafiek 4

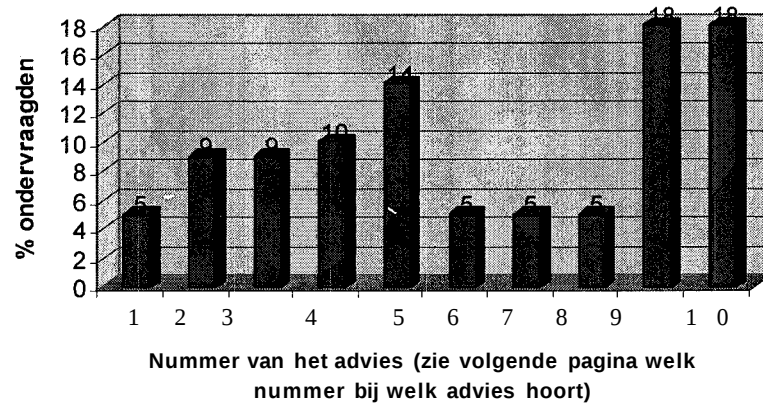

Grafiek 5

Van het budgetadviesgesprek dat met u is geweest, heeft u een rapportage gekregen. Heeft u dit als positief en/aren?

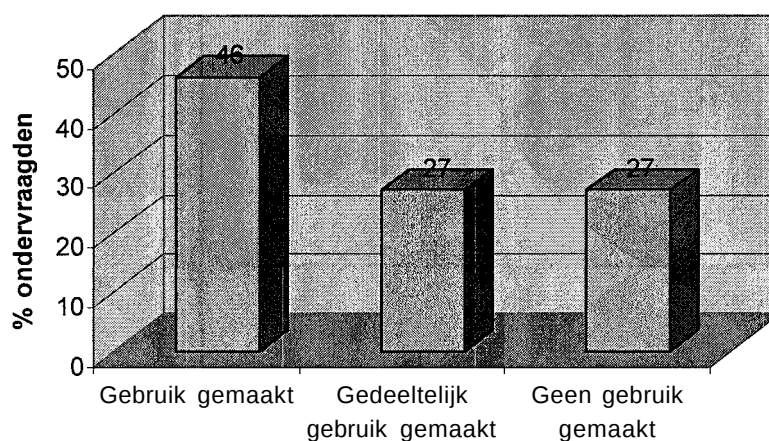

Grafiek 6

Wat is het belangrijkste advies dat u heeft gekregen?Nummer van het advies uit de bijbehorende grafiek

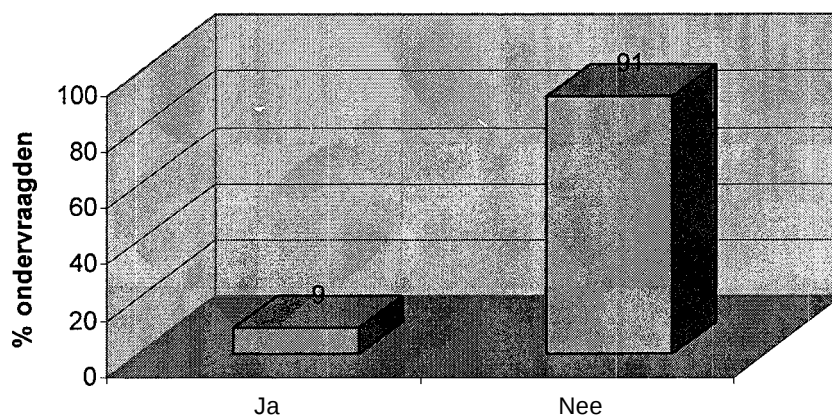
- 1 = Schuldeisers mogen niet meer dan 10% onder bijstandsniveau beslagleggen. Komen er nog meer schuldeisers dan kan ik deze zeggen dat zij zich achter in de rij moeten aansluiten
- 2 = Voor een aantal dingen bijzondere bijstand aanvragen
- 3 = Een vast bedrag in de week pinnen aan weekgeld
- 4 = Meer geld op de rekening laten staan, zodat de vaste lasten betaald kunnen worden
- 5 = Elke dag even tijd maken om met de post bezig te gaan
- 6 = Zo snel mogelijk weer aan het werk gaan
- 7 = Aanmelden voor schuldhulpverlening
- 8 = Proberen om geen nieuwe boetes te maken
- 9 = Alle adviezen die ik heb gekregen waren voor mij belangrijk
- 10 = Ik kan mij geen belangrijk advies herinneren

Grafiek 7

Wat heeft u gedaan met de adviezen die u heeft gekregen?

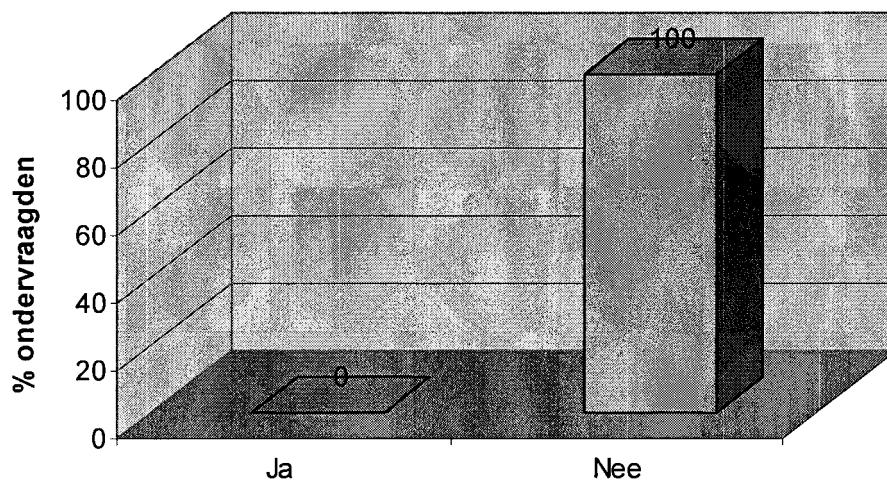
Grafiek 8

Mogelijk wordt beslaglegging gezien als een belemmering om weer aan het werk te gaan. Ziet u dit ook zo?

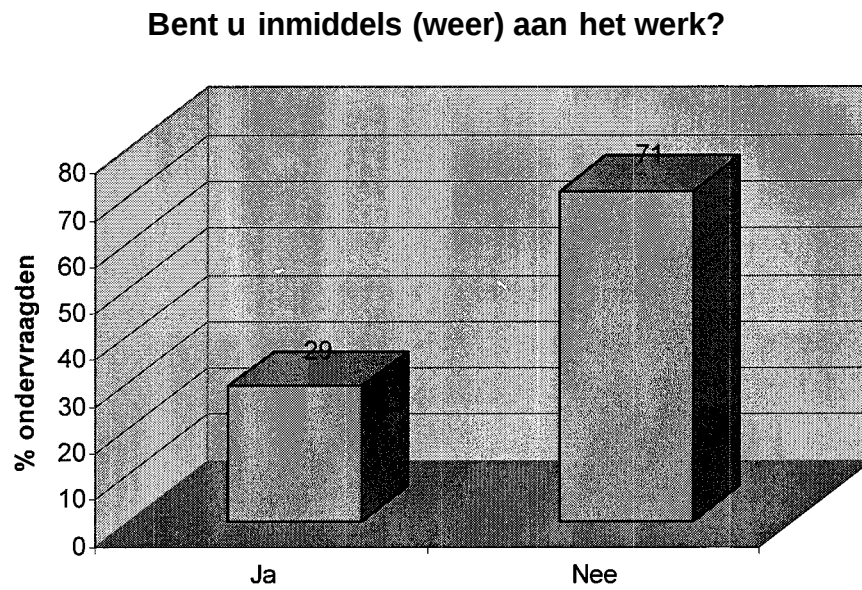

Grafiek 9

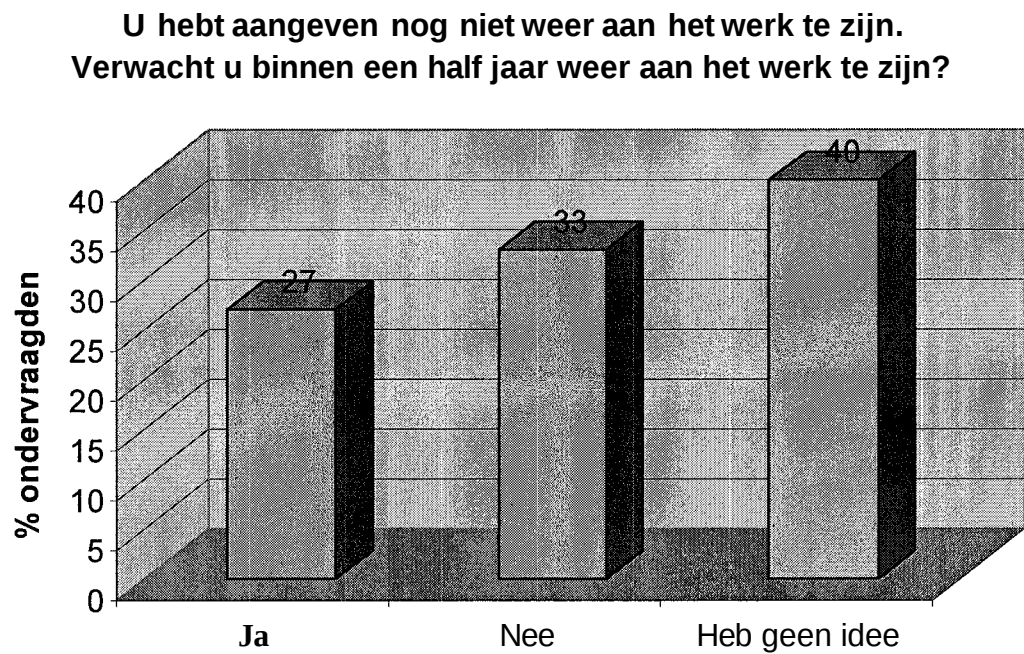
U hebt aangegeven een beslaglegging te zien als een belemmering om weer aan het werk te gaan, is dit ook veranderd na het budgetadviesgesprek?

Grafiek 10

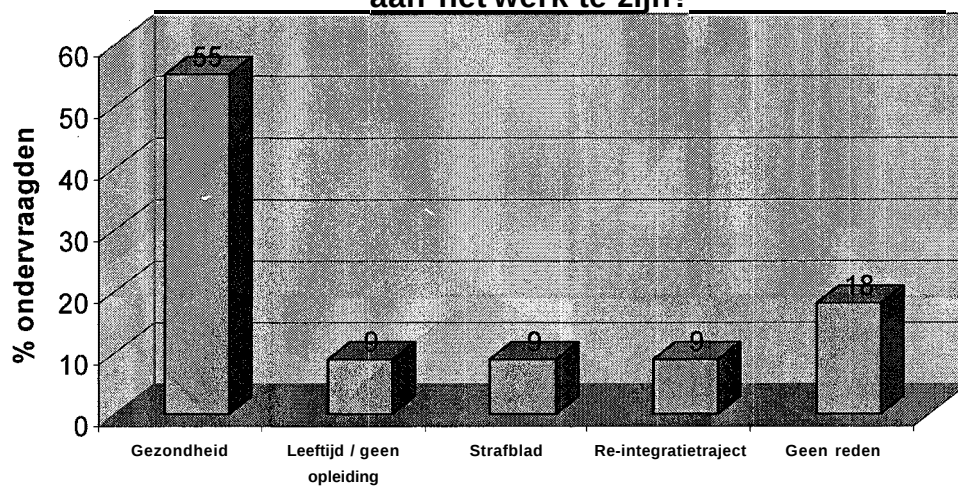

Grafiek 11

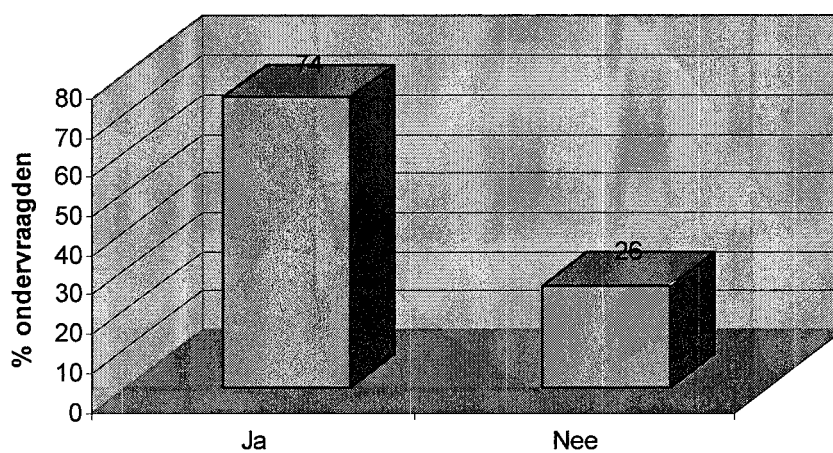
Grafiek 12

Wat is de reden waarom u verwacht binnen een halfjaar nog niet aan het werk te zijn?

Grafiek 13

Is één budgetadviesgesprek voor u voldoende geweest?

Grafiek 14

Wat had u graag anders gewild met betrekking tot het budgetadviesgesprek?

